

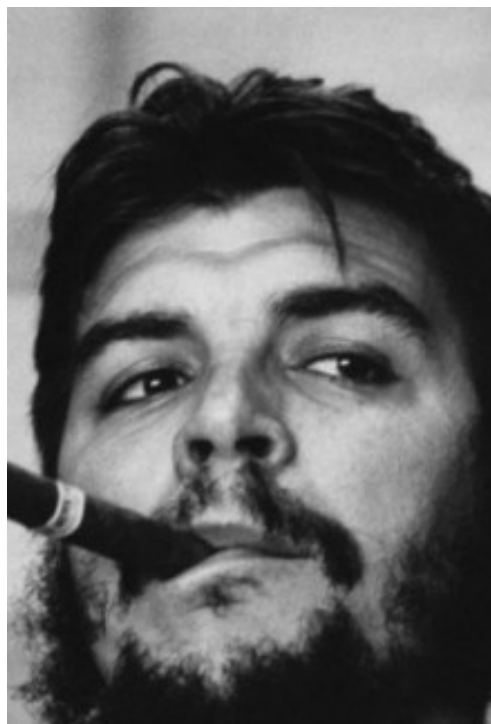
El Che Guevara, heroi o assassí?

Albert Lladó, albert@edicat.cat

Ernesto Guevara, més conegut com El Che, va ser un metge argentí que va lluitar contra diverses dictadures d'extrema dreta a l'Amèrica Llatina i, fins i tot, l'Àfrica. La seva imatge, amb la gorra al cap i la mirada perduda, ha sigut una de les més reproduïdes de la història. Ara, Benicio del Toro el reencarna al film, dividit en dues parts, d'Steven Soderbergh. Però com va arribar aquest noi de Buenos Aires, de classe mitjana, a agafar un fusell i morir per allò que considerava just?

Una família acomodada

Ernest (1928-1967) va ser el gran de cinc germans. Els seus pares venien d'una família aristocràtica i, entre altres negocis, es dedicaven al cultiu d'herba de mate. Encara que va néixer a Rosario, va viure els primers anys de vida entre Buenos Aires i Caraguatay - on la família tenia plantacions -. Però, amb només dos anys, va patir la primera crisi d'asma, malaltia que el va acompanyar sempre. Per això, per trobar un clima més apte, tota la família es va desplaçar a Córdoba.

Primeres lectures

El Che, encara un nen malaltís que devorava llibres, va viure des del 1930 fins el 1947 a Córdoba. Allà va passar la seva infància i adolescència, i va conèixer amics com Alberto Granado i Carlos "Calica", amb qui després viatjaria per tot el continent veient la misèria humana, l'explotació que patien els pobres i on es despertaria la seva consciència social. Però, molt abans d'això, i com que passava molts dies al llit amb febre, va començar a interessar-se per Sartre, Kafka o Freud, antre d'altres, una cultura molt superior als nens de la seva edat.

Els viatges

El 1947, l'empresa constructora de la família va haver de tancar. Els seus pares es van separar i tots es van traslladar a Buenos Aires. Ernest decideix estudiar medicina, carrera en la qual es va graduar el 1953, i la seva una gran curiositat el fa viatjar constantment sense recursos.

Poc abans d'acabar els seus estudis, durant nou mesos i amb una vella motocicleta, marxa

amb el seu amic Alberto Granado. Visiten gran part de l'Amèrica més pobra i coneixen de primera mà les injustícies que afecten els camperols. És el primer gran viatge - i que es relata a la pel·lícula Diarios de motocicleta (2004) interpretada per Gael García Bernal - on entren en contacte amb el metge peruà Hugo Pesce, especialista en lepra i membre del partit Comunista. La influència en els dos joves és tanta que Granado fins i tot acaba treballant en un hospital a Veneçuela. Guevara ha de tornar a l'Argentina per acabar els seus estudis però no podrà oblidar mai allò que ha vist.

Una vegada llicenciat, Guevara torna a fer un gran viatge. Aquest cop, amb Carlos "Calica" Ferrer. Surten el 7 de juliol de 1953 i, al desembre, arriben a Guatemala. Tot ha canviat en el jove metge. S'instal·la en aquell país i és testimoni de com els Estats Units col·laboren en un cop d'estat per enderrocar el govern democràtic. Allà coneix a Hilda Gadea, que serà la seva primera esposa (i amb qui tindrà la seva primera filla), i a Níco López que és qui, per primer cop, l'anomena "El Che" perquè Guevara utilitza aquesta expressió constantment.

El guerriller

Una vegada transformat ja en El Che, marxa a Mèxic i ingressa al "Movimiento 26 de Julio", liderat per Fidel Castro. Té la seva primera filla mentre, inspirats per les idees revolucionaries de José Martí, un grup de menys de cent persones d'idees antiimperialistes intenten entrar a Cuba. Volen enderrocar el govern del dictador Fulgencio Batista. Dels 82 guerrillers que van en un vaixell anomenat Gramma, només en sobreviuen 20, entre ells el mateix Fidel Castro, el seu germà Raül (avui, president de Cuba) i el Che. Una gran derrota que serveix, però per unir-los més.

L'estratègia canvia. Ara, ocupen Sierra Maestra, una zona muntanyosa del sud-est de l'illa. Encara que els mitjans són precaris, El Che destaca per sobre de tots. Obliga els soldats a aprendre a llegir, exigeix respecte als enemics capturats i, sobretot, als pagesos que habiten la zona. Els mitjans de comunicació comencen a interessar-s'hi i, fins i tot, el New York Times l'entrevista. Ha nascut el mite.

La victòria

Després de mesos de lluita, de conèixer la seva segona dona, Aleida March (amb qui tindrà 4 fills), i de perdre molts companys, aconsegueixen la important ciutat de Santa Clara. Amb només 350 homes, han pogut vèncer 3.500 soldats. El camí cap a l'Havana és més a prop. Els primers dies de 1959 aconsegueixen el poder i restableixen un govern moderat presidit per Manuel Urrutia.

Fidel Castro - que en un primer moment només és el cap de l'exèrcit - no es conforma amb aquest rol. Vol un canvi més radical i, poc a poc, va ocupant llocs de poder. Ernest Guevara, entre altres tasques de vital importància, farà de ministre d'Indústria i president del Banc Nacional. Les relacions amb la URSS s'intensifiquen i comença el comunisme a Cuba. Han canviat un dictador de dretes per un d'esquerreres.

Una lluita a mort

Ernest Guevara tenia una concepció internacional de la justícia. Es podria haver quedat a l'illa, on li havien atorgat la nacionalitat i era tractat com un heroi, però va preferir marxar a combatre altres formes d'opressió. Així, el 1964, durant nou mesos, va marxar a l'Àfrica per donar suport a la rebel·lió que s'estava produint a la República del Congo. Va ser un desastre.

L'Àfrica tenia moltes complicacions. El desconeixement de l'idioma i la falta de disciplina dels guerrillers eren impediments massa grans. Va preferir tornar a articular la seva lluita a l'Amèrica Llatina. Aquest cop, es va dirigir a Bolívia, que era governada pel dictador René Barrientos. Però els Estats Units no podien permetre que el model cubà s'expandís. I, amb l'ajuda de la CIA, els soldats bolivians van aconseguir atrapar-lo. El 9 d'octubre de 1967, fent veure que havia mort en batalla, el van afusellar.

Sens dubte, la història d'Ernest Guevara està plena de clars i obscurs. Lluitador incansable, home culte, sensible, feia de metge sempre, fins i tot amb els enemics que havien estat ferits per ell mateix. Però també era partidari, per aconseguir la transformació social, de l'ús de la violència. Aquell que no donava suport a la revolució armada era "feble". En definitiva, un heroi que va morir pels seus ideals - sempre lloables - però que no va viure prou per veure què ha fet Fidel Castro amb Cuba.